

NOCTUA

SIVE

NOVA EX BIBLIOTHECA VETERINARIA

Kiadja a Szent István Egyetem Állatorvos-tudományi Könyvtár, Levéltár és Múzeum

2010. március
14. évfolyam 1. szám

LECTIO MODERNA

A felmérések szerint csökken az olvasók száma. Tapasztalatunk, megérzésünk azonban azt súgja, hogy bár lehet, hogy a nyomtatott betű helye kisebb életünkben, lehet, hogy kevesebb könyvet, folyóiratot olvasunk el „cover to cover” – vagyis az első betűtől az utolsóig –, az információéhség nem csillapul. Nem kell temetünk az olvasást, de számolnunk kell az olvasási szokások átalakulásával, hiszen a betűk többsége a számítógépen át ér el bennünket.

Az irodalommal való lépéstartás változatlanul az egyik legfontosabb és legnehezebb feladat, márpedig megbízható, ellenőrzött ismereteket továbbra is elsősorban innét nyerhetünk. Az utóbbi időben három olyan új szolgáltatás indult, amelyek igyekeznek ezt megkönnyíteni az állatorvosok számára.

Consultant N&N

<http://www.vet.cornell.edu/consultant/Consult.asp?Fun=NN>

Az ismert és kedvelt Consultant diagnosztikai rendszerben eddig is bámulatos volt, hogy az egyes kórképek leírása alatt mindig a legfrissebb cikkek jelentek meg. Dr. Maurice E. White most egy új fejezetet nyitott New & Noteworthy címen, amelyben napi rendszerességgel megjelennek az általa legkiemelkedőbbnek tartott, az adatbázisba felvett cikkek és internetes linkjeik. Ez utóbbira kattintva legalább a cikk kivonata elérhető, így tájékozódni lehet arról, hogy érdemes-e például megrendelni a könyvtártól. Szerencsés esetben az internetes kapcsolat szabad hozzáférésű íráshoz vezet.

Érdemes az oldalt kitenni a könyvjelzők eszköztárába, így minden nap rápillanthatunk, hogy került-e bele valamilyen újdonság. A rendszer és szerzője a garancia arra, hogy valóban értékes, szakszerű az elének kerülő válogatás.

Veterinary Clinical Digest

<http://www.veterinaryclinicaldigest.com/default.asp>

Az egyébként nem igazán nagyvonalú Wiley-

Blackwell kiadó szolgáltatása a klinikus állatorvosok számára. Egy gyakorló állatorvos, Alex Gough válogat a kiadó folyóirat kínálatából (például Journal of Small Animal Practice, Journal of Veterinary Pharmacology and Therapeutics, Veterinary Anesthesia and Analgesia, Veterinary and Comparative Oncology, Veterinary Dermatology, Veterinary Surgery). A listán szereplő cikkek egy időre teljes szöveggel elérhetők.

Az oldal jobb oldalán találunk egy „Register for e-alerts” feliratú panelt, ahová e-mail címünket beírva egy perc alatt biztosíthatjuk, hogy minden új Digest megjelenjen elektronikus levelezésünkben.

Ivy Academic Search

<http://www.ivyacademicsearch.org/>

Az Utrecht University Library szolgáltatása segítségével egy közös felületen kereshetjük a helyi, nemzeti és nemzetközi szabad hozzáférésű állatorvosi repozitóriumokat¹ és adatbázisokat. Az oldal fejlesztése folyama-

tos és várják az ajánlásokat, hogy újabb anyagokkal bővíthessék.

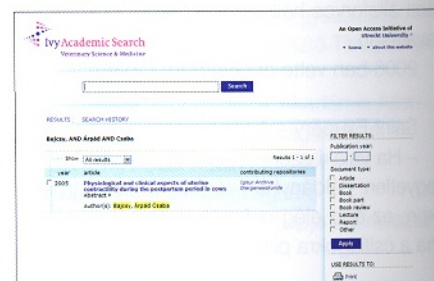
Magyarországon ismereteink szerint még nincs ilyen szabad hozzáférésű állatorvosi munkákat közlétező e-archívum, de reméljük hamarosan az egyetem keretében létrejön.

Az Ivy Academic Search használata során természetesen nem számíthatunk a klasszikus adatbázisok kifinomult keresési lehetőségeire, azonban előnye, hogy hozzáférhetünk olyan – egyébként az internet széttagoltsága miatt nehezen elérhető – dokumentumokhoz is, mint a szakdolgozatok, doktori disszertációk, egyetemi dolgozók publikációi stb.

Az egyszerű keresés mezőjébe beírhatjuk a címekben, kivonatokban stb. szereplő szót-
szókapcsolatot, a szerző nevét és máris számtalan találatot kapunk vissza. A találati oldal felhasználóbarát és azonnal linket kapunk a teljes szöveges hozzáféréshez jelzéssel, hogy ki szolgáltatja. Az itt talált adatokat kinyomtathatjuk, elmenthetjük fájlba vagy a RefWorks-be, de akár e-mailben is elküldhetjük magunknak.

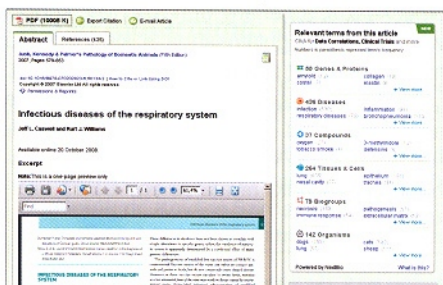
A rendszerben jelenleg a következő együttműködő partnerek anyagai érhetőek el:

- Cornell University Library
- DOAJ
- Glasgow EPrints
- Igitur Archive Diergeneeskunde
- Institutional Archive University Ghent
- OpenMED@NIC
- PubMed
- Queensland
- RIVM
- University of Melbourne
- University of Pretoria (Institutional Repository)
- University of Pretoria (Theses Repository)
- University of Zurich
- Wageningen Yield

Elsevier elektronikus könyvek

Néhány alapvető szakkönyv, amelynek nyomtatott változatával rendelkezünk, már eddig is elérhető volt a karon elektronikus formában. Most volt először módunk arra, hogy három Elsevier könyvet megrendeljünk az „éteren” keresztül: *Clinical Biochemistry of Domestic Animals*, *Jubb, Kennedy & Palmer's Pathology of Domestic Animals*, *Laboratory Animal Medicine*. A kar munkatársai örömmel fogadták az új lehetőséget, és reméljük, hogy az egyetem hamarosan benevez az Ovid mezőgazdasági-állatorvosi könyvcsomagjára is! Természetesen alaposan meg kell ismerni az új formákat, és meg kell újítani olvasási szokásainkat: az egyszerűen előrehaladó olvasás mellett számos trükkre (keresés, szógyakorlási statisztika, ábrák-táblázatok kiemelése) ad módot az új médium.

ALKOTNI ÉS – LÁTSZANI!

Az „új szelek” az érem másik oldalát, a publikálást is érintik. Nem csekélyek a nehézségek, amelyeket egy-egy dolgozat – különösen külföldi orgánumban történő – megjelenítése során le kell küzdeni, de megfelelő publikációs tevékenység nélkül nincs kutatói karrier!

A felsőoktatási intézmények és kutatóhelyek minősítése kapcsán időről időre szembesülünk a tudományos tevékenység objektív mérésének problémájával, amelynek módszereit (mint erről a *Noctua* 2006. évi 3. számában már szóltunk) régóta alkalmazzuk. E módszerek középpontjában a szakirodalmi tevékenység áll. Legutóbb 2009 végén kellett a 2004-2008-as időszakra elvégezni a Szent István Egyetem – és ezen belül az Állatorvostudományi Kar – szakirodalmi teljesítményének átfogó értékelését.

A magyar állatorvosi szakma szakirodalmi munkásságát az 1970-es évek óta a Magyar Állatorvosi Bibliográfia (MÁOB) nyomtatott kötetei (1990-ig), majd elektronikus verziója mutatja be a külvilágnak. Napjainkban ez a funkció egyre nagyobb fontossággal bír, egyrészt mert egyetemünk, illetve országunk állatorvos szakembereinek munkássága az egész világon érdeklődésre tarthat számot, másrészt, mert a kutatási források elosztásakor e teljesítmény jelentősen esik a latba.

Egy-egy kutató vagy kutatóhely munkájának megítéléséhez egyre kevésbé elégséges a kézzel írt publikációs listák és a melléjük csatolt idézettséget, impakt faktor összeget, publikációs faktort, H és G indexet igazoló lapok. A napi munka, az oktatás és a kutatás egyik fő információs forrása az internet és az ott elérhető hatalmas információ-tömeg. Minél jobban összeszedett és minél könnyebben használható formában tudja munkásságát bemutatni egy kutató(hely) az interneten, annál nagyobb az esélye arra, hogy eredményei eljuttanak a köztudatba, s annál többen idézhetik az írásokat. A személyes honlapokon közzétett publikációs listák kora lejárt, kereshető adatbázisokban kell a szakirodalmi tevékenységet – lehetőség szerint annak értékmérőivel és teljes szövegével – közzétenni.

Ilyen lehetőségekre szeretnénk felhívni a figyelmet.

Magyar Állatorvosi Bibliográfia

(<http://193.6.204.110/monguz2/index.jsp>)

A MÁOB elektronikus verziója 1990-től napjainkig tartalmazza valamennyi magyar állatorvos szerző megjelent cikkeit, függetlenül attól, hogy az egyetem oktató/kutató gárdájához tartozik-e. Folyamatosan figyeljük és feldolgozzuk a hazai és az általunk előfizetett külföldi folyóiratokat, de nem állnak rendelkezésünkre a humán orvosi vagy más tudományos és ismeretterjesztő orgánumok. Csak úgy biztosíthatjuk az életművek lehető legteljesebb feldolgozását, ha eljuttatják a könyvtárba publikációs listájukat. Nemcsak az bizonyítja a MÁOB jelentőségét, hogy az állatorvos elődokról íródott memoárok, dolgozatok, cikkek készítésekor, a megemlékezésekre, emlékülésekre való felkészülésként, kutatók és tapasztalatok megosztásakor mindenkinek első lépése az illető publikációs tevékenységének áttekintése, hanem az is, hogy a kutatók is hozzánk fordulnak, ha úgy érzik, valami hiányzik saját nyilvántartásukból.

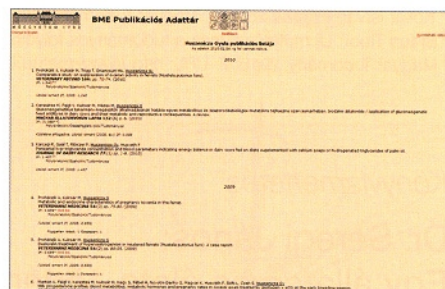

BME-MTA Publikációs Adattár

<http://www.mtakpa.hu/kpa/search/index.php>
A BME Publikációs Adattára (illetve a vele egyenértékű MTA Köztisztületi Publikációs Adattár egyes részei) a SZIE Állatorvostu-

mányi Karán dolgozóknak nemcsak a szakirodalmi tevékenységéről, hanem ennek tudományometriai paramétereiről is teljes körű tájékoztatást ad. Ezen adatbázisok kereső-felülete mindenki számára hozzáférhető. Itt lehetőség van az egyes személyek munkásságának megtekintésére, egyes folyóiratoknál a bennük publikált cikkek kilisztázására, de megtaláljuk a cikkekre hivatkozó közlemények listáját is, és kérhetjük az ún. „Tudományometriai táblázat”-ot is. E táblázat statisztikát közöl a közlemények megoszlásáról (hazai, külföldi, könyv, folyóiratcikkek stb.), idézettségéről (függő és független), impakt faktor értékéről (különböző szempontok szerint számítva), és megadja a szerző ún. Hirsch- és g indexét.

A MÁOB a könyvtáros kollégák (elsősorban Oláh Edit) fáradhatatlan munkája nyomán épül folyamatosan. Ebbe az adatbázisba minden szerző maga viheti fel és tarthatja karban adatait, majd egyszerűen generálhatja és letöltheti a különböző értékelésekhez, pályázatokhoz beadandó listákat, tudományometriai mérőszámokat. A könyvtárosok (Miszori Katalin és Winkler Bea) mint adminisztrátorok segítenek az első lépéseknél, illetve a problémás esetekben. Link: <http://mycite.omikk.bme.hu/search/index.php>

Magyar Tudományos Művek Tára – a teljes magyar tudományos paletta egy helyen

Az előbb említett két adatbázison túl, a másodikat kiegészítve, illetve lecserélve hamarosan létrejön a Magyar Tudományos Művek Tára, a Magyar Tudományos Akadémia felügyeletével. „Az adatbázis létrehozását az Akadémián kívül négy szervezet – a Magyar Akkreditációs Bizottság, az Országos Tudományos Kutatási Alapprogramok (OTKA), a Rektori Konferencia, valamint az Országos Doktori Tanács határozta el. A programhoz immár 19 további intézmény is törzstagként csatlakozott.”² Természetesen ebben a Szent István Egyetem is benne van.

A tervezett adatbázisban összegződő tudásvagyon az egész magyar egyetemi és kutatói munkásság reprezentálására hivatott. A publikációkon túlmenően ugyanis ez is tartalmazni fogja a rájuk vonatkozó idézetek adatait, így bármilyen pályázat, kinevezés stb. esetén könnyen és gyorsan ellenőrizhető. A világ felé tehát hamarosan egy egységes, jól kezelhető és remélhetőleg jól kereshető adatbázis fogja közvetíteni a Magyarországon munkálkodó tudósok irodalmi eredményeit. (W. B.)

¹ Repozitórium: tudományos publikációk teljes szövegét elektronikus formában tartalmazó intézményi vagy tematikus jellegű archívum.

² Magyar Tudományos Művek Tára In.:

http://www.mta.hu/index.php?id=634&no_cache=1&backPid=390&tt_news=11266&cHash=873f77c3c7

HIRSCH ÉS A KAPUŐRÖK

A Publikációs Adatbázisok tudományometriai elemzése között találkozunk a Hirsch- és a g-indexekkel, amelyeknek az impakt faktorok és az idézettségek egyszerű összeszámolásánál megbízhatóbb, realisabb mutató biztosítása lenne a célja. Mik is ezek az indexek?

A H-index kitalálójáról, J. E. Hirschről kapta a nevét, aki a következő mutatót javasolta³: egy tudós indexe h , ha h számú olyan közleménye (N_p) van, amelynek mindegyikére legalább h hivatkozás történt, míg a többi közleménye mindegyikére ($N_p - h$) h -nál kevesebb a hivatkozás. A bonyolultnak látszó mutatót kiszámítja a program, de magunk is könnyen beláthatjuk, ha a hivatkozások számának csökkenő sorrendjébe állítjuk a publikációs listát, majd a lista elejéről indulva megnézzük, melyik az első közlemény, amelynek a rangsorszáma megegyezik a rá adott hivatkozások számával.

Ennek az indexnek az előnye, hogy a legnagyobb hatású cikkekre összpontosítja a figyelmet, és viszonylag független a publikációk összes számától. Hátránya azonban,

hogy csak egy adott adatbázisban szereplő értékeket képes figyelembe venni.

A g-index, ehhez képest „azt adja meg, hogy a szerzőnek hány olyan publikációja van, aminek az átlagos hivatkozási száma legalább annyi, mint az index. Ha tehát a g-index 15, akkor a szerzőnek van 15 olyan publikációja, melyekre összesen legalább $15 \times 15 = 225$ idézet ismert (de ez lehet egyetlen publikáció 225 idézete is, ha van 15 publikációja)”⁴.

Az ún. kapuőr indexet az impakt faktor helyett ajánlják. Az IF egy folyóiratban két éven át megjelent cikkekre a következő (harmadik) évben adott hivatkozások számának és a két év cikkei számának a hányadosa. A kapuőr (gatekeeper) index kiszámításához nem a folyóiratban megjelent cikkeket, hanem a szerkesztőbizottság tagjainak a cikkeire kiszámított impakt faktort vennék alapul.⁵ (O. É.)

BIOLÓGUS ÖBÖL

Könyvtárunkban problémát okoz az egyre nagyobb mennyiségű szakirodalom megfelelő elhelyezése. Egy kis ésszerű átrendezéssel

sikerült a rendelkezésre álló teret jobban kihasználni. A korábban az olvasóteremben őrzött kandidátusi értekezéseknek helyet szorítottunk a raktárban, s erre a két polcra helyeztük el az ismeretterjesztő, szórakoztató irodalmat. Tapasztalataink szerint a hallgatók szívesen forgatják a regényeket, úti könyveket, állatorvosi visszaemlékezéseket a meglehetősen csekély szabadidejükben is.

Az így felszabaduló polcokon, az oktatótermünk előtti „szobába” költöztettük a biológusoknak kínált, s tanulmányaikkal összefüggő szakirodalmat (biológia, zoológia, növénytan, ökológia, etológia, természetvédelem). A képzés egykor úgy indult el, hogy nem volt külön keret egy alapgyűjtemény létrehozására. Az utóbbi években kiemelt fejlesztéssel próbáljuk pótolni ezt a hiányosságot. A biológus öbölben található számítógépre egyedi kezdőoldal készül, s néhány új növénnyel, képpel varázsoljuk hangulatosabbá e kis létszámú hallgatói csoport számára kialakított részleget.

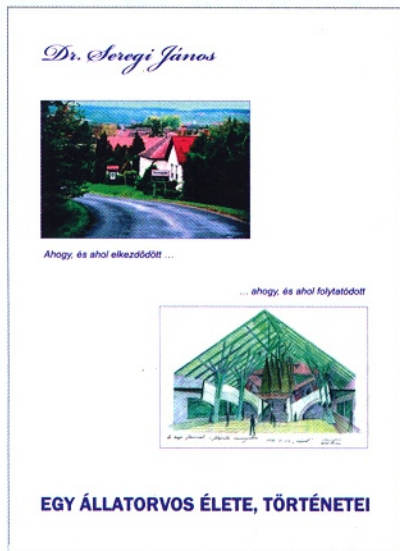
Az öbölátúszásra – azaz az ünnepélyes átadásra – 2010. április végén kerül sor, amikor a karunkon végzett valamennyi egykori zoológus hallgató hivatalos egy baráti találkozóra. (M.K.)

³ Hirsch, J. E.: An index to quantify an individual's scientific research output. URL: http://arxiv.org/PS_cache/physics/pdf/0508/0508025v5.pdf. Letöltve: 2010.03.07.

⁴ Kollár István: Hozzászólás... Magyar Tudomány, 2008. 10. 1262. URL: <http://epa.oszk.hu/00600/00691/00058/11.html>. Letöltve: 2010.03.07.

⁵ Braun Tibor: Új mutatószámok a tudományos folyóiratok értékelésére – valóban indokolt-e az impaktfaktor egyeduralma? Magyar Tudomány, 2010. 2. URL: <http://www.matud.iif.hu/2010/02/11.htm>. Letöltve: 2010.03.07.

Könyvismertetés

Dr. Seregi János:
Egy állatorvos élete, történetei

A könyvet, melyet a kezében tart, és megismerhet Tisztelt Olvasóm, az élet írta!

Hivatásom: „állatorvos doktor”. Már az elnevezésből is valami erő árad: állatainkért mindenre készek vagyunk! Az orvos gyógyít, segít, támogat. A doktor ennek „szinonimája” is:

„elhelyezi” viselőjét. Ugyanakkor ne felejtjük: „Doktor mindenki lehet, de az orvos – az valami más!”

Ez a „valami” az ötévesen, remegő kézzel írt etető kisfiúból 40 év alatt „Szerzót” teremtett. Szerzót, aki bepillantást akar adni abba a világba, ami talán a Kollégák számára is nyújthat újat, de bizonyára érdekes lehet a „civilnek” is.

A „curriculumot” színesítik a felejthetetlen vidékhez fűződő tizenöt évi gyakorlat alatt született, a különböző állatfajokhoz és gazdáikhoz kötődő történetek. Igyekszem bemutatni „Vasz megyét”, azokat a községeket, amelyekben éltem és dolgoztam. Megtelik történetekkel és élellet a Pinka-völgye, a vasi Hegyhát, de járunk Savariában, Castrum Ferreuban: Szombathelyen és Vasváron, de az Őrségben is. A „látivalókról” Mohai Péter fotográfus felvételei gondoskodnak. Kötődésemet – amely máig és örökké tart – mutatja be a Tolnay Sándor Klub története, amely 25 éve fogja össze a megyéből származó hallgatóimat.

Ez már átvezet a tanári pályámra. Megismerkedhetnek a szívembe zárt hallgatókkal. Nevelőtanári működésem számomra felejthetetlen élményt adott. Tíz év alatt bejártuk az

országot, élveztük a „homloknyi ország” szépségeit, benne az ott, és a vidékért élő, értékes, lokálpatriótaként is kiváló kollégákkal. Ők is adtak diákjaim „bátyujába”. Számosan közülük érdekes kutatómunkámból is részesültek, jelzik ezt a bemutatott szakdolgozatok, diplomamunkák is.

Beszámolok az Üllői Kísérleti Intézet és (Makovecz Imre előszavával) az Oktató Nagyállat Klinika születésének történetéről. Sorra kerülnek az 1985-1998 között megrendezett (I-XIII.) Biotechnológiai Kerekasztal Konferenciák, a „Megőrzött ízek” sorozat és a „Magyarok asztala” kódex, valamint külföldi útjaim „műhelyitkai” is. Mindeközben igyekszem felvillantani a nagy elődök, a segítők, a pályatársak arcképeit. Ábrázolni akarom azt a szakmai, emberi világot, ami egyedülállónak és megismételhetetlennek látszik, de szeretném, ha az Olvasó soraim között a jövőbe vetett hitem és optimizmusomat is felfedezné. Bízom tehát abban, hogy átsüt a lapokon a múlt tisztelete és szeretete, a közel-múlt és a jelen bemutatása pedig adjon biztatást a jövőndő állatorvos doktorainak: ennél az élet-hivatásnál kevés szebb dolog juthat annak, aki ezt az utat választja. Ahogy Zrínyi Miklós, a költő mondja: „Sors bona, nihil aliud! Csak jó szerencse kell, semmi más!”

Tisztelettel ajánlom a kötetet Önöknek!

Dr. Seregi János